

ZDRAVOTNÝ STAV LESOV V ROKU 2024 V PREŠOVSKOM KRAJI

Andrej Gubka

Gubka, A.: Forest health in Prešov region in 2024. APOL, 2025, vol. 6, no. 2, p. 298–302.

Abstract: Forest health in the Prešov region in 2024 was influenced mainly by biotic and abiotic damaging agents. Sanitary felling reached 298,524 m³, representing 23.8% of the total felling volume, with the highest impact recorded in coniferous stands. Bark beetle infestations, particularly the spruce bark beetle, caused the majority of biotic damage, while wind, drought and heat stress dominated among abiotic factors. The most affected districts were Poprad, Stará Ľubovňa, Kežmarok and Levoča, where sanitary felling formed an important share of overall cutting. The results highlight strong regional variability and continued vulnerability of coniferous forests to climatic extremes and bark beetle outbreaks.

Key words: windstorm; bark beetles; sanitary felling

Zhodnotenie zdravotného stavu porastov v roku 2024

Podiel asanačnej ťažby v Prešovskom kraji sa od roku 2020 pohybuje na úrovni okolo 25 % z celkovej ťažby drevnej hmoty v kraji. V roku 2024 bol objem asanačnej ťažby 298 524 m³, čo predstavovalo podiel 23,8 %. V porovnaní s rokom 2023, kedy bol podiel na úrovni 27,3 % sme v tomto roku zaznamenali pokles a Prešovský kraj je síce tesne, no naďalej štvrtý v poradí s najnižším podielom asanačnej ťažby na celkovej ťažbe. Najvyššiu úroveň asanačnej ťažby vykazuje okres Poprad, kde tvorí až 78,5 % z celkovej ťažby, čo je najvyšší podiel v kraji. Výrazne vysoký podiel má aj okres Kežmarok s 50,0 % a Levoča s 42,8 %. Naopak, najnižší podiel bol zaznamenaný v okresoch Snina (1,8 %) a Stropkov (4,4 %). Celková ťažba je najvyššia v okresoch Humenné a Poprad, pričom v Humennom tvorila asanačná ťažba iba 17,3 %, čo je výrazne menej než v Poprade. Stará Ľubovňa vykazuje 38,7 % podiel asanačnej ťažby, čo ju radí medzi viac zaťažené okresy. Celkovo sme zaznamenali výraznú regionálnu variabilitu v miere kalamít, pričom okresy s vysokým zastúpením ihličnatých porastov vykazujú najvyššiu úroveň poškodenia. Dokazuje to aj skutočnosť, že kým v listnatých porastoch bolo potrebné asanačnou ťažbou spracovať v Prešovskom kraji 72 973 m³ drevnej hmoty, v ihličnatých porastoch to bolo až 225 551 m³. Pri takomto porovnaní je zaujímavý údaj z okresu Humenné, kde asanačná ťažba v listnatej hmote bola 30 949 m³, čo je 42 % zo všetkej asanačnej ťažby v Prešovskom kraji.

V roku 2024 bol najvyšší objem asanačnej ťažby vykonaný z dôvodu pôsobenia biotických škodlivých činiteľov, ktoré dosiahli 156 409 m³, z čoho rozhodujúca časť pochádza z ihličnatých porastov (141 126 m³). Najvýznamnejší biotický faktor bol podkôrný hmyz s objemom 130 529 m³, pričom najväčší podiel tvoril lykožrút smrekový s 122 114 m³ poškodeného dreva. Zaznamenané boli aj škody spôsobené lykožrútom bukovým, druhmi na jedli, borovici či iným podkôrnym hmyzom. Hubové patogény spôsobili spolu 23 753 m³ škôd, predovšetkým v dôsledku iných hubových ochorení (13 398 m³) a hnilôb (7 401 m³).

Druhú najväčšiu skupinu predstavujú abiotické škodlivé činitele s celkovým objemom 138 920 m³. Najväčší vplyv mal vietor, ktorý poškodil 105 824 m³ drevnej hmoty, nasledovaný suchom a úpalom s 23 053 m³ a škodami spôsobenými snehom v objeme 9 659 m³. Ostatné abiotické faktory, ako záplavy či drobné iné vplyvy, mali len malý rozsah.

Antropogénne škodlivé činitele dosiahli v roku 2024 objem 3 195 m³, pričom najväčší podiel tvorili požiare (800 m³), imisie (841 m³) a odcudzenie dreva (910 m³). Ostatné biotické činitele predstavovali 2 126 m³ a zahŕňali najmä obhryz a lúpanie zverou (368 m³), škody spôsobené hlodavcami (37 m³) a iné biotické činitele. Je však pravdepodobné, že škody spôsobené zverou sú aj v tomto kraji dlhodobo podhodnotené.

Tabuľka 1. Výskyt škodlivých činiteľov v lesoch Prešovského kraja v roku 2024.

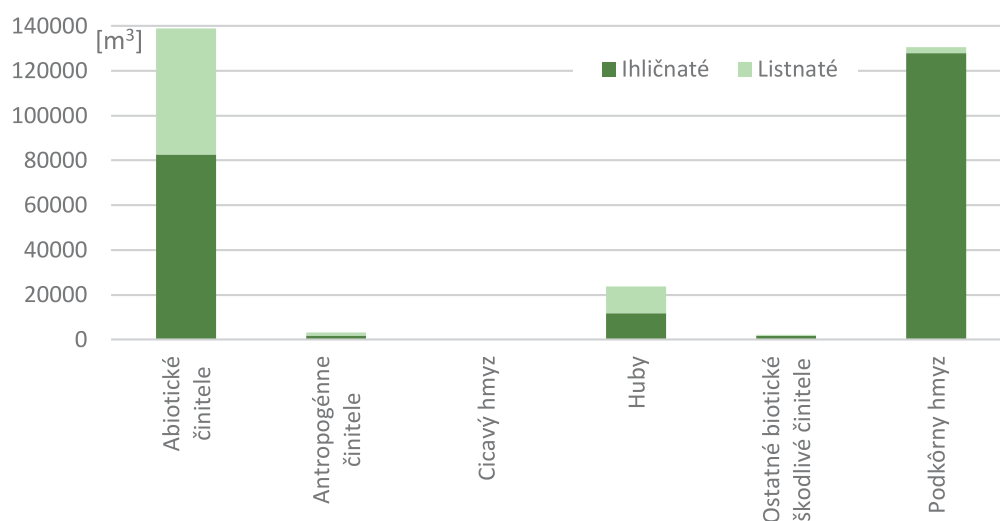
Table 1. The volume of sanitary felling in Prešov region by the group of pest agents in 2024.

Činitele	Dreviny [m ³]		Spolu
	Ihličnaté	Listnaté	
Abiotické škodlivé činitele	82 584	56 336	138 920
Abiotické činitele	82 584	56 336	138 920
Iné abiotické	111	79	190
Sneh	8 838	821	9 659
Sucho a úpal	5 513	17 540	23 053
Vietor	67 957	37 867	105 824
Záplavy a podmáčanie	165	29	194
Antropogénne škodlivé činitele	1 841	1 354	3 195
Antropogénne činitele	1 841	1 354	3 195
Imisie	785	56	841
Iné antropogénne	209	435	644
Odcudzenie dreva	340	570	910
Požiare	507	293	800
Biotické škodlivé činitele	141 126	15 283	156 409
Cicavý hmyz	1	0	1
Kôrovnica kaukazská	1	0	1
Huby	11 679	12 074	23 753
Hniloby	3 404	3 997	7 401
Iné huby	5 509	7 889	13 398
Koreňovka vrstevnatá	40	0	40
Podpňovka	851	0	851
Rakovina a nekróza kôry	1 875	2	1 877
Tracheomykózy	0	186	186
Ostatné biotické škodlivé činitele	1 560	566	2 126
Hlodavce	35	2	37
Iné biotické	1 351	370	1 721
Obhryz a lúpanie zverou	174	194	368
Podkôrný hmyz	127 886	2 643	130 529
Drevokaz čiarkovaný	0	1	1
Iný podkôrný hmyz	2 277	890	3 167
Lykožrút bukový	0	1 748	1 748
Lykožrút lesklý	631	0	631
Lykožrút smrekovcový	206	0	206
Lykožrút smrekový	122 114	0	122 114
Lykožrúty na jedli	1 656	0	1 656
Podkôrník dubový	0	4	4
Podkôrníkové na borovici	1 002	0	1 002
Spolu	225 551	72 973	298 524

Prognóza vývoja zdravotného stavu lesov v Prešovskom kraji

V nasledujúcom roku možno v Prešovskom kraji očakávať pokračovanie zvýšeného tlaku biotických aj abiotických škodlivých činiteľov. Výrazný vplyv bude mať naďalej podkôrný hmyz, ktorého aktivita môže zostať na vysokej úrovni najmä v smrekových porastoch. Okresy ako Poprad, Kežmarok alebo Stará Ľubovňa si tak pravdepodobne zachovávajú vysoký podiel asanačnej ťažby na celkovej ťažbe. Vzhľadom na vývoj počasia v posledných rokoch je potrebné počítať s výskytom silného vetra a búrok v dôsledku čoho môžu lokálne vznikáť vetrové kalamity v lesných porastoch.

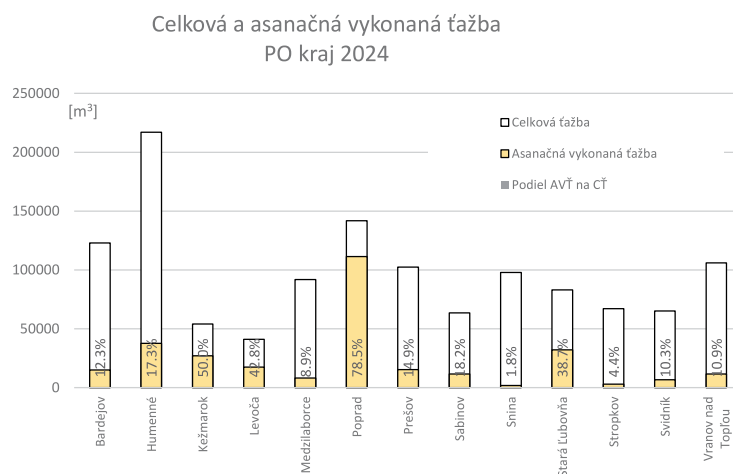
Škodlivé činitele v Prešovskom kraji 2024

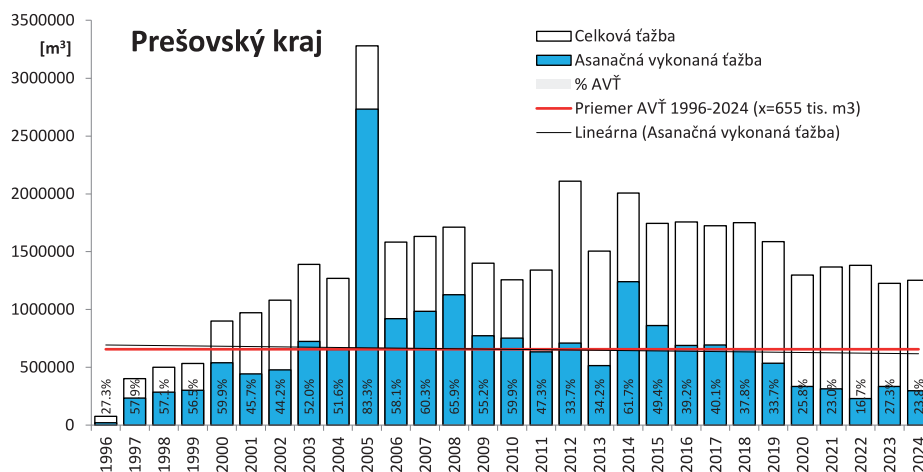
Obrázok 1. Podiel jednotlivých skupín škodlivých činiteľov na asanačnej vykonanej ťažbe v Prešovskom kraji v roku 2024.
Figure 1. The volume of sanitary felling in Prešov region by the group of pest agents in 2024.

Tabuľka 2. Objem asanačnej a celkovej ťažby v roku 2024 podľa okresov Prešovského kraja.
Table 2. Volume of sanitary and total felling in 2024 by districts of the Prešov Region.

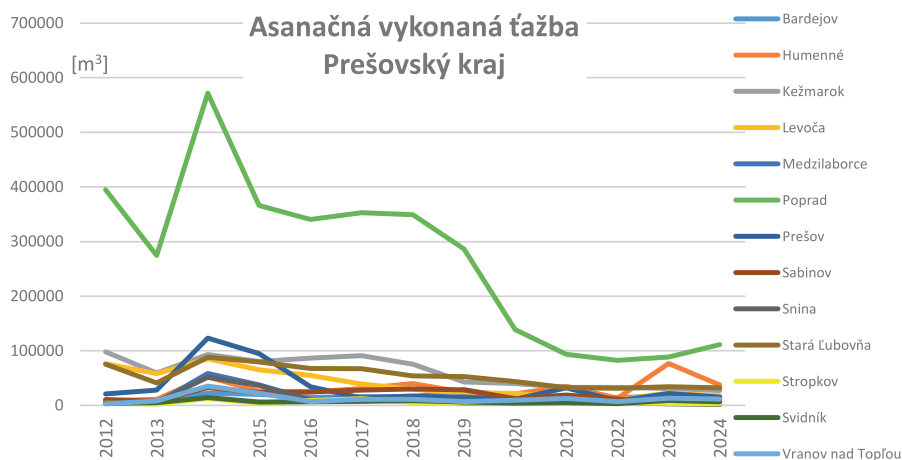
Okresy	AV – asanačná vykonaná [m³]			Podiel asanačnej vykonanej na celkovej ťažbe	Celková ťažba [m³]		
	Ihličnaté dreviny	Listnaté dreviny	Spolu		Ihličnaté dreviny	Listnaté dreviny	Spolu
Bardejov	8 663	6 418	15 081	12,3%	38 514	84 343	122 857
Humenné	6 675	30 949	37 624	17,3%	15 539	201 397	216 936
Kežmarok	26 175	820	26 995	50,0%	51 714	2 258	53 972
Levoča	16 199	1 296	17 495	42,8%	36 929	3 992	40 921
Medzilaborce	3 568	4 640	8 208	8,9%	8 055	83 658	91 713
Poprad	110 908	416	111 324	78,5%	139 508	2 238	141 746
Prešov	8 525	6 719	15 244	14,9%	22 256	80 152	102 408
Sabinov	9 267	2 291	11 558	18,2%	32 676	30 873	63 549
Snina	331	1 388	1 719	1,8%	4 143	93 646	97 789
Stará Ľubovňa	30 027	2 066	32 093	38,7%	69 652	13 369	83 021
Stropkov	210	2 758	2 968	4,4%	1 454	65 678	67 132
Svidník	1 551	5 135	6 686	10,3%	7 595	57 496	65 091
Vranov nad Topľou	3 452	8 077	11 529	10,9%	7 618	98 188	105 806
Spolu	225 551	72 973	298 524	23,8%	435 653	817 288	1 252 941

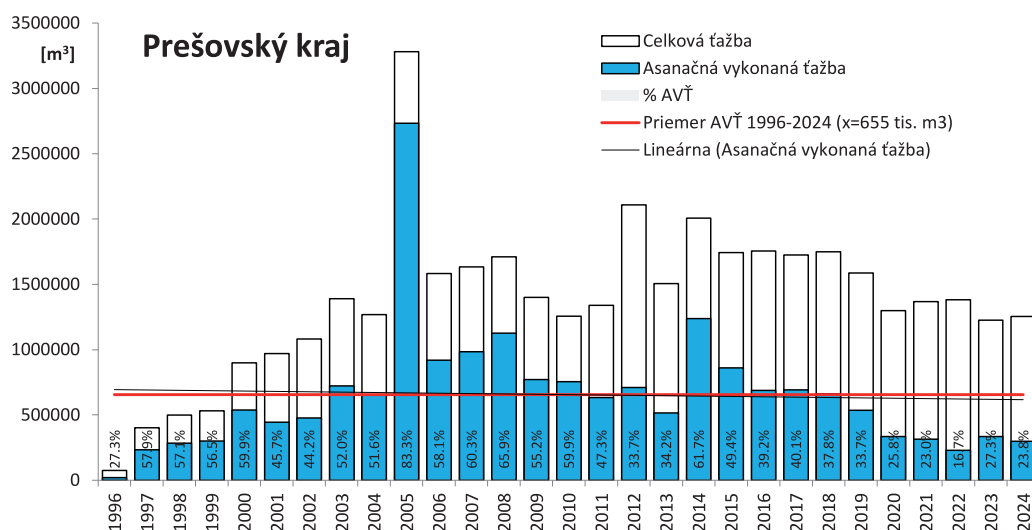
Obrázok 2. Podiel asanačnej vykonanej ťažby na celkovej ťažbe v Prešovskom kraji podľa okresov v roku 2024.
Figure 2. Sanitary felling share in total felling volume in 2024 by districts of the Prešov region.

Obrázok 3. Vývoj podielu asanačnej vykonanej ťažby na celkovej ťažbe v Prešovskom kraji.
Figure 3. Development of sanitary felling share in total felling volume in the Prešov region.

Obrázok 4. Vývoj asanačnej vykonanej ťažby podľa okresov v Prešovskom kraji.
Figure 4. Development of sanitary felling in districts of the Prešov region.

Obrázok 5. Vývoj vykonanej asanačnej ťažby spôsobenej podkôrným a drevokazným hmyzom v Prešovskom kraji.
Figure 5. Development of sanitary felling caused by bark beetles and wood-boring insects in the Prešov region.

Podakovanie

Práca vznikla vďaka finančnej podpore v rámci projektov APVV-21-0131, APVV-22-0399, APVV-22-0545 a APVV-23-0156 financovaných agentúrou APVV a projektu "PROMOLES" – projekt financovaný z rozpočtovej kapitoly MPRV SR (prvok 08V0301). Táto publikácia vznikla aj vďaka podpore v rámci Operačného programu Integrovaná infraštruktúra pre projekt: Centrum excelentnosti lesnícko-drevárskeho komplexu LignoSilva; (kód ITMS: 313011S735) spolufinancovaný zo zdrojov Európskeho fondu regionálneho rozvoja. Štúdiá bola financovaná Európskou komisiou v rámci projektu LignoSilva [Grant Agreement #1010S9552] v rámci akcie Horizon Europe Teaming for Excellence.

ADRESA

Ing. Andrej Gubka, PhD.
 Národné lesnícke centrum – Sekcia pre vedu a výskum
 Lesnícka ochranná služba
 Lesnícka 11
 SK-969 01 Banská Štiavnica
 e-mail: andrej.gubka@nlcsk.org